

## ¡BOMBA!

Para saberlo primero:  
no es por simulación;  
la tristeza y frustración  
¡se llama estrés financiero!



# K'uintsil

Miércoles 26 de junio de 2024

CAMPECHE · YUCATÁN · QUINTANA ROO · AÑO 9 · NÚMERO 2263 · [www.lajornadamaya.mx](http://www.lajornadamaya.mx)

## Ka'atúul jmexikoilo'obe' chíimpolta'abo'ob España; ku k'áatiko'ob ma' u ka' xu'ulul kuxtal yóok'ol kaabi'



U ch'éejel ba'alche'ob yéetel u k'exilo'ob yóok'ol kaabe' talamilo'ob tajan nuuktak ts'o'oke' je'el u beetik u yantal sajbe'entsil, tu naats' k'iinil, ti' ba'ax yaan u yil yéetel u jets' óolalil kaaj yóok'olal politikóo tuukulo'ob, náajal yéetel wiinik; beyxan ti'al u náach' k'iinile', u béeytal u yutsil yantal wiinik te'el lu'umkabila', beey úuchik u ya'alik Gerardo Ceballos yéetel Rodolfo Dirzo, jmexikoil ekoologóos, máaxo'ob chíimpolta'ab tu

16 u téenal úuchik u k'u'ubul premios Fronteras del Conocimiento k'iimbasa'ab tu kaajil Bilbao, España.

Ka'aj tu k'amaj chíimpolale', Dirzoe' tu ya'alaj ichil tuláakal u k'ajla'ayil wiinik wey yóok'ol kaabe' ts'o'ok u yantal "jo'otéen u jatsk'iinilo'ob jáawsajil", yéetel u ts'ook bine' j-úuch walkil 66 miyoonesil ja'abo'ob, ka'aj p'úuch' jump'éeel nuxi' k'áak' tuunich tu petenil Yucatán.

Meyaj u beetmo'obe' ku ye'esik yaan u yantal u waktéen jatsk'iinilo'ob xu'ulsajil -taan u yúuchul- u taasasil u ch'éejel ba'alche' yaan u baakele', asab ya'ab ichil 100 yéetel mil u téenal u yila'al keetel yéetel le ts'ook miyoonesil ja'abo'oba'.

Le beyka'aj séebil u yúuchul le je'ela', najmal u na'atik kaaj tumen k'a'abéet "u jets'ik u t'aan ti'al u kaláantik tuláakal ba'ax yaan yóok'ol kaab".